

September – november

Dwalen op het Dwingelderveld

Het Nationaal Park Dwingelderveld behoort tot de grootste natuurterreinen van ons land. Een heerlijke bestemming voor een gevarieerde herfstwandeling! Het gebied, van oorsprong in dienst van de landbouw met overbegrazing en stuifzand als gevolg, is vanaf het begin van de 20e eeuw beplant met bomen om het bewegende zand te temmen. Vanaf 1991 waait een nieuwe wind. De terreinbeheerders hebben de handen ineengeslagen om natuurlijke ontwikkeling voorrang te geven. Recent is het Noordenveld, een flinke akker midden in het nationaal park, door Natuurmonumenten aangekocht. Nu de bemeste akkerbouwgrond is afgegraven en de sloten zijn gedempt, krijgt de natuur weer de overhand.

1 Als u 's zomers vanonder een beukenboom de zon probeert te zien, gaat u dat waarschijnlijk niet lukken; de **beuk** is bijzonder effectief in het opvangen van zonlicht. In de herfst natuurlijk wel, maar dan is de zon niet krachtig genoeg meer om de dunne bast te 'verbranden'. De bruine bladeren bedekken dan de bodem. Na 2-3 jaar zijn ze verteerd en opgenomen in de grond. De **bladerdeken** wordt dus elk jaar iets dikker. Onder deze isolatielaag is de temperatuur beduidend hoger dan daarboven. Dit komt door de stilstaande lucht tussen de bladeren, maar ook door de rottingsprocessen waarbij warmte vrijkomt. En dat weet een egel ook! Voor zijn winterslaap kruipt hij diep weg onder een dikke warme deken.

2 Dikke rechte naaldboostammen zijn het resultaat van nauwkeurig gepland beheer. In een natuurlijke situatie waaiert een boom breed uit, maar in een productiebos staan de jonge bomen dicht op elkaar. Hierdoor groeien ze zo snel mogelijk naar de zon. Na uitdunning mogen de mooiste exemplaren uitgroeien en ontstaat een 'mastbos'. De in de herfst prachtig geelgekleurde bomen zijn **lariksen**, die, na de taxus, het duurzaamste hout van Europa leveren; watervast, sterk en goed bestand tegen rot. De **fijnspaar** met dunne korte naalden levert 'vuren'; licht en elastisch hout, maar het kan slecht tegen vocht. De **Corsicaanse den** met lange naalden en een donkere bast ontwikkelt pas na 25 jaar het vochtverdragende kernhout. In denenhout, 'grenen', zit vrijwel

altijd het mindere spinhout waardoor het minder duurzaam is dan larikshout.

3 In de herfst explodeert de bodem en zijn de vruchtlichamen te zien van schimmels die in de strooisellaag leven; paddenstoelen. Andere zwammen zijn het hele jaar door zichtbaar! Op berken komen **berken- en tonderzwammen** voor. Het gebruik van deze zwammen is al heel oud. De 5300 jaar oude ijsmummie Ötzi had berken- en tondelzwam bij zich, waarschijnlijk om vuur te maken en om medicinale redenen, als bloedstelpend en desinfecterend middel.

4 Vanaf de bank is het de moeite waard om het **open veld** te bekijken. Met het ven, het strokleurige pijpenstrotje, de gele berken, de groene dennen en de veelkleurige

Kleurig gevlekt

Schape horen bij Drenthe en zo vreemd is dat niet. Van oudsher hadden boeren te maken met weinig vruchtdragende akkers op arme zandgrond. Door hun kudde te weiden op de heidevelden en 's avonds te laten keutelen in de potstal, verkregen zij mest om de gewasopbrengst te verbeteren. Nadat kunstmest het schaap had verdrongen, zijn de schape terug als ecologische grasmaaiers. In de herfst hebben de vrouwtjes kleurige vlekken op hun vacht. Dit komt zo: de rammen krijgen een stempelkussen, een 'dekblok', op hun buik gebonden met rood, groen of blauw kleurekrijt. Als een ram een ooi bespringt om haar te dekken, bestempelt hij haar rug. Zo kan de boer nagaan welke ooiën gedekt zijn en door welke ram. Ook kan hij zo in de gaten houden wanneer elk schaap moet lammeren.

Afstand

9,5 km ca. 2,5 uur

Route inkorten

Ga bij **A** la en volg de witte markering. Ga bij **C** rd, door klaphek, vervolg witte markering.

Startpunt

Oriëntatiecentrum Spier

Bewegwijzering

Gemarkeerd en aanvullend

beschreven, zie route-beschrijving

Parkeren

Oriëntatiecentrum Spier,
Oude Postweg 12, 9417 TG
Spier

OV

Regiotaxi Zuidwest-Drenthe
vanaf treinstation Beilen
of Hoogeveen. Reserveren
verplicht: 0900-14 36 (lokaal
tarief).

Honden

Aangelijnd welkom

Landschapstype

Bos, heide, meren/plassen

Bijzonderheden

Laarzen aanbevolen!
Door de werkzaamheden
aan het Noordenveld kunt
u tot 2014 wellicht enige,
maar beperkte, overlast
ervaren.

eiken is het herfstpalet uitbundig aanwezig.

5 Het Lheebroekerzand is vermaard om de **jeneverbes**. Deze conifeer staat op de rode lijst van beschermde planten en komt van nature voor op stuifzand. Het voorkomen ervan in een bosrijke omgeving vertelt dat het bos een voormalig open terrein was, waar de wind vrij spel had. De wind blies het stuifmeel van de mannelijke naar de vrouwelijke bomen, het 'roken' van een jeneverbesstruweel. En de wind zorgde ook voor levend stuifzand, waarop de jeneverbeszaden konden ontkiemen. De heidevelden werden eind 19e eeuw door schapen begraaasd die mest produceerden voor de akkerbouw. Door overbegrazing van de heidevelden ontstonden stuifzandgebieden en de komst van kunstmest maakte schapen overbodig. Jeneverbes had hierdoor de kans te ontkiemen en de jonge plantjes werden niet meer opgegeten, met dit uitbundige jeneverbesstruweel als resultaat. De bessen worden traditioneel gebruikt om zuurkool en jenever te kruiden.

6 Onder de grove dennen ligt een tapijt van **kraaiheide**. Al vroeg in het jaar (april/mei) staat de kraaiheide in bloei waardoor de bosbodem

rood kleurt. In het najaar is het tapijt groen met zwarte stippen. De glimmende bessen, een steenvrucht, net als kersen, zijn voor de mens eetbaar, maar bitter van smaak. Vogels, marters en vossen daarentegen smullen ervan!

7 Onder een laag schraal dekzand ligt een dikke laag keileem onder het landijs; fijngemalen stenen afkomstig uit Scandinavië, bestaande uit keien, zand, grind en leem. Door de ondoordringende keileem blijft het opvallende regenwater staan en is de grondwaterspiegel hoog. Het **Dwingelderveld** is hierdoor op veel plaatsen drassig en vennen hebben het hele jaar door water. De natste gebieden zijn toegankelijk gemaakt door de aanleg van vlonderpaden.

Meer weten?

Routebeschrijving

A Wandel vanaf de parkeerplaats langs het infocentrum. Ga op het betonpad ra. Neem 1e afslag rechts. Volg de witte markering tot B bij de afrastering van het open gebied.

B Ga ra. Volg de gele markering.

C Ga bij infopaneel la, ver volg gele markering.

D Ga vóór het ven ra door klaphek. Volg witte markering.

Ook gezien

Dopheide, struikheide, vliegden, veenpluis, bramen, heikikker, levendbarende hagedis, slobeend, toendra-rietgans, wintertaling, klapkester, blauwe kiekendief, ruigpoot- buizerd, vossen, reeën.

Horeca

Kiosk Oriëntatiecentrum Spier, Oude Postweg 12, 9417 TG Spier; open apr.-mei en sep. dag. 10-18 uur, juni-aug. dag. 10-19 uur, okt.-mrt. vr-zo 10-17 uur.

Camping Boszicht, Smalbroek 46, 9411 TV Beilen, 0593 52 23 34, www.camping-boszicht.nl; open naseizoen vr-za 12-23 uur, zo 12-18 uur, hoogseizoen ma-do 12-22 uur, vr-za 12-23 uur, zo 12-20 uur.